

فهرست لاک پشت پرنده

کوچیک برای کارآگاه فسقلی‌های دوست‌داشتنی؛ رد پاها از قفسه‌های علوم شروع می‌شن... یک، دو، سه. ده دقیقه بعد نشانه‌ها رو به کلاس بیارین تا به جواب برسیم». اعضا با کتاب‌های مختلف وارد کلاس شدند. یافتن جواب شروع شد.

۲. از اعضا، که کتاب را ورق می‌زدند، پرسیدم: «کی جواب سوال رو پیدا کرد؟» بچه‌ها شگفتی‌های دیگری از آسمان را تجربه می‌کردند؛ مخصوصاً کتاب‌های قطور و سنگینی که از پشت میز کتابدار برداشته بودند بیش از هر چیز جالب و جذاب بود. یکی از فیش‌ها را برداشتم و از شقایق پرسیدم: «خب، کارآگاه شقایق، سؤال شما این بود که ماه از کجا آمده؟ تند، زود، و سریع بگویید جواب رو یافتید؟» شقایق و بقیه‌ی اعضا جواب درستی برای سؤال خود پیدا نکردند؛ چرا که کل کتاب را ورق می‌زدند. گفتیم: «حالا رمز دوم، بعد از پیدا کردن کتاب‌های مورد نظر، این‌که... لطفاً کتاب‌ها رو ببندید. لطفاً چشم‌ها را ببندید، و حالا، وقتی پلک از پلک باز می‌کنید، یک‌جور دیگر نگاه کنید. مواد لازم برای دانستن یک کارآگاه علمی: ابتدا کتاب مورد نظر رو از قفسه‌ها پیدا می‌کنیم، بعد صفحه‌ی فهرست رو باز کرده و موضوع رو جست‌وجو می‌کنیم، کنار موضوع صفحه‌ی مورد نظر رو روی برگه یادداشت کرده و به اون صفحه مراجعه می‌کنیم. خب، حالا می‌تونید پاسخ سؤال را ببینید». بچه‌ها کنجکاو در بین حروف الفبا گشتند و بعد آدرس صحیح و شماره‌ی صحیح را نوشتند. وقتی خوشحال از دانستن، بلند بلند برای دوستان‌شان توضیح می‌دادند، از آن‌ها خواستم تا یک کار جالب انجام دهند: در برگه‌های یکسان مطالب را فیش‌نویسی کرده و بعد برای بقیه بخوانند. همه‌ی فیش‌ها با موضوع ماه نوشته شد؛ فیش‌ها با صدای بلند خوانده شد. بعضی از مطالب در تناقض با یکدیگر بودند. از بچه‌ها پرسیدم: «چرا اطلاعات شما فرق می‌کند؟» بچه‌ها کتاب‌های مختلف را نشان دادند. حالا از آن‌ها خواستم تا روی برگه‌ها منابع را بنویسند تا وقتی دوباره به آن مراجعه کردند نه تنها منابع مختلف تحقیق را شناسایی کنند، بلکه از دانسته‌ها و یافته‌های متفاوت دانشمندان نیز آگاه شوند.

۳. از بچه‌ها خواستم فیش‌ها را در پاکت بگذارند. بعد روی پاکت نام اعضا، تاریخ انجام فعالیت، و موضوع را یادداشت کردم و آن‌ها را در قفسه‌ی مخصوص علمی، که در کلاس فرهنگی است، قرار دادم. اعضا، که حالا می‌توانستند به راحتی از فهرست‌های طولانی و کلمات ناشناخته و عجیب دایرةالمعارف‌ها استفاده کنند، به سراغ کتاب‌های خاک خورده‌ی قفسه‌های خانه رفتند و در جلسه‌ی بعدی فیش‌های جدید، از منابع در دسترس اعضا، به پاکت ماه اضافه شد.

۴. در اکثر مواقع، برای جذاب نمودن مباحث، در انتهای کلاس نشریه‌ی دیواری تهیه می‌شود.

پی‌نوشت:

۱. مربی کانون پرورش فکری استان مازندران

فهرست لاک پشت پرنده

اصول و شیوهی انتخاب

«فهرست لاک پشت پرنده» مجموعه‌ای از کتاب‌هایی است که به ضمیمه‌ی پژوهشنامه ادبیات کودک، در هر فصل، برای کودکان و نوجوانان به خانواده‌ها، کتابداران، مربیان، مدارس، و کتابفروشان پیشنهاد می‌شود.

در این بخش گروهی از کارشناسان، منتقدان، و نویسندگان پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان به بررسی کتاب‌های منتشرشده‌ی هر فصل در زمینه‌های ادبیات، کتاب‌های تصویری و علوم انسانی می‌پردازند و آثاری را که قابلیت راهیابی به فهرست دارند معرفی می‌کنند. کتاب‌های پیشنهادی از نظر این گروه نسبت به دیگر آثار آن فصل برجسته‌تر بوده و عناصری دارند که آن‌ها را متمایز و شایسته‌ی پیشنهاد می‌سازد.

اعضای داورى فهرست لاک پشت پرنده:

معصومه انصاریان، لاله جعفری، شکوه حاجی‌نصرالله، شادی خوشکار، حسین شیخ‌الاسلامی، گیسو فغفوری، حدیث‌لرز غلامی، مریم محمدخانی، رویا مکتبی و ربابه میرغیاثی.

اصول و شیوهی انتخاب فهرست:

۱. این فهرست در سه بخش تنظیم می‌شود: راه‌یافته به فهرست، کتاب‌های خوب و کتاب‌های عالی.

۲. با این‌که تمرکز این بخش بر روی داستان و شعر (تألیف و ترجمه) و کتاب‌های تصویری است، اما گاهی کتاب‌هایی در حوزه‌ی علوم انسانی به چاپ می‌رسند که قابل چشم‌پوشی نیستند. سعی بر این است که کتاب‌های برجسته‌ی علوم انسانی نیز تا حد امکان در این فهرست معرفی شوند.

۳. کتاب‌ها به پیشنهاد دست کم دو نفر به فهرست راه می‌یابند، اما برای این‌که جزو عالی‌ها و خوب‌ها قرار بگیرند، باید به تأیید اکثریت اعضای داورى نیز برسند.

۴. نویسندگان و منتقدانی که در یکی از مؤسسه‌های انتشاراتی مشغول به فعالیت هستند نمی‌توانند کتاب‌های آن مؤسسه را پیشنهاد یا معرفی کنند.

۵. نویسندگان دیگر، بیرون از گروه داورى، هم می‌توانند در پیشنهاد کتاب و نوشتن معرفی‌نامه‌ی کتاب‌ها با گروه داورى همکاری کنند.

۶. اگر اعضای گروه داورى کتابی چاپ و منتشر کرده‌اند که به پیشنهاد یکی از منتقدان بیرون از گروه داورى و با تأیید اکثریت داوران شایستگی راهیابی به فهرست‌ها را دارد، معرفی آن اثر به فردی خارج از اعضای داورى واگذار می‌شود. هم‌چنین این آثار توسط اعضای داورى رتبه‌بندی شده و در بخش جداگانه‌ای از فهرست معرفی می‌شوند.

۷. در هر شماره از پژوهشنامه کتاب‌های یک فصل بررسی و از میان آن‌ها کتاب‌هایی پیشنهاد می‌شوند. فصل مورد بررسی در اول این بخش قید خواهد شد.

۸. فهرست اولیه‌ی کتاب‌ها بر اساس آمار مؤسسه خانگی کتاب تهیه خواهد شد. چنان‌چه کتابی از هر فصل در این فهرست نیامده باشد، یا به هر دلیلی از چشم داوران برکنار مانده باشد، در فصل بعدی بررسی خواهد شد.

۹. برای داورى کتاب‌های تصویری، که بیشتر از متن به تصویر متکی‌اند، از منتقدان تصویرگری بیرون از اعضای اولیه‌ی لاک پشت پرنده کمک گرفته می‌شود.

۱۰. پژوهشنامه در نظر دارد هر سال به بهترین کتاب‌های کودک و نوجوان در زمینه‌ی ادبیات، کتاب‌های تصویری و علوم انسانی نشان‌های طلایی و نقره‌ای اهدا کند. ناشران می‌توانند این نشان را روی جلد کتاب‌هایشان درج کنند.

نامزدهای اولیه‌ی این جایزه از مجموع فهرست‌های چهار شماره (یک سال) انتخاب خواهند شد. کتاب‌هایی که موفق به دریافت درجه‌ی عالی شوند نامزدهای اولیه‌ی دریافت نشان طلایی و نقره‌ای لاک پشت پرنده خواهند شد، اما داوران یک بار دیگر تمام کتاب‌های منتشر شده در سال را مرور خواهند کرد تا کتابی که شایسته‌ی توجه است از راهیابی به جمع نامزدها بازماند.

فهرست لاک پشت پرنده

فهرست
لاک پشت پرنده

وضعیت کتاب کودک و نوجوان در پاییز ۱۳۹۰

با این که تعداد کتاب‌های بزرگسال در فصل پاییز نسبت به تابستان رشد داشته، تعداد کتاب‌های چاپ اول کودک و نوجوان، نسبت به فصل قبل، کاهش داشته است. طبق آمارهای سایت خانه‌ی کتاب، در تابستان ۶۴۱ عنوان کتاب کودک و نوجوان برای نخستین بار منتشر شده، که در فصل پاییز این میزان به ۵۹۶ عنوان رسیده است.

ادبیات؛ صدرنشین

در این فصل نیز کماکان ادبیات با ۳۱۴ عنوان، صدرنشین است و بیش‌تر موضوعات کتاب‌های کودک و نوجوان را در برمی‌گیرد. در رتبه‌ی بعدی علوم اجتماعی قرار می‌گیرد، با ۷۱ عنوان و سپس دین، با ۶۰ عنوان. اما، هم‌چنان که در گزارش‌های قبلی نیز گفتیم، این آمار نمی‌تواند دقیق باشد؛ زیرا اغلب کتاب‌های کودک و نوجوان از نظر موضوع‌بندی با پیچیدگی‌هایی روبه‌رو هستند که آمارهای این چنینی را دچار مشکل می‌سازند.

به‌عنوان مثال، بخش زیادی از کتاب‌های داستان و شعر را در ایران کتاب‌های مذهبی تشکیل می‌دهند، اما در این آمار محاسبه نمی‌شوند، زیرا به‌طور مستقیم و از روی جلد یا عنوان کتاب نمی‌توان حدس زد که این کتاب‌ها از چه نوعند؛ هم‌چنین بخشی از کتاب‌های علوم اجتماعی و ادبیات به مفاهیم و ارزش‌هایی می‌پردازند که دینی یا از ارزش‌های مشترک بشری هستند که در متون دینی بر آن‌ها تأکید ویژه‌ای شده است، اما در

این آمار نمی‌آیند.

هم‌چنین در بین کتاب‌هایی که به‌عنوان علوم اجتماعی طبقه‌بندی شده‌اند، بسیاری از کتاب‌های رنگ‌آمیزی و مهارت‌آموزهای پیش‌دبستانی قرار گرفته که این موضوع می‌تواند باعث بدفهمی شود.

شعر آموزشی/ شعر ناب

با این همه، تردیدی نیست که بیش‌ترین حجم کتاب‌های کودک و نوجوان مربوط به موضوع ادبیات است و در میان کتاب‌های ادبیات، کتاب‌های داستان، با تعداد بسیار بیش‌تری نسبت به شعر، صدرنشین هستند؛ اما بخش زیادی از این کتاب‌ها نیز آموزشی و مذهبی‌اند. در میان کتاب‌های شعر نیز موضوعات آموزشی و حتی کتاب‌های رنگ‌آمیزی با شعر و چیستان حجم بیش‌تری دارند تا شعر ناب.

بررسی سه فصل نشان می‌دهد که انگار شاعران مهم نیز از سرودن شعر غیرآموزشی و شعر ناب برای کودکان فاصله گرفته‌اند و تعداد کتاب‌های شعری که نخواهند به‌طور مستقیم چیزی را آموزش بدهند، به عدد انگشتان یک دست هم نمی‌رسد. این می‌تواند به‌عنوان یکی از بحران‌های ادبیات کودک تلقی شود، زیرا شعر ناب در تقویت قدرت خلاقیت کودکان تأثیر بسیاری دارد.

علوم انسانی و نگاه غیر ایرانی

علاقه به کتاب‌های علوم انسانی و به‌خصوص کتاب‌های تاریخی و فلسفی، در سال‌های اخیر افزایش یافته است. افزایش علاقه به این نوع کتاب‌ها در بخشی از جامعه از یک سو و دشوار بودن تألیف و حتی ترجمه‌ی کتاب در حوزه‌های علوم انسانی، از جمله تاریخ و فلسفه، باعث شده است که کتاب‌های این حوزه با مشکلاتی روبه‌رو باشند.

در سال‌های اخیر، علی‌رغم علاقه به کتاب‌های علوم انسانی، به‌خصوص تاریخ و فلسفه و استقبال از آن‌ها، تعداد کتاب‌های این حوزه بسیار کم است. در پاییز هشت عنوان کتاب فلسفی منتشر شده است که از این تعداد هم بخش زیادی فلسفه، به معنی واقعی کلمه، نیستند. هم‌چنین فقط ۲۲ عنوان کتاب تاریخ و جغرافی منتشر شده است.

گذشته از کم بودن تعداد کتاب‌ها، تعداد کتاب‌های تألیفی هم در هر دو حوزه بسیار کم است و به عدد انگشتان دست نمی‌رسد.

کتاب‌های تاریخی نیز بیش‌تر با دید تفاخر نسبت به گذشته (بیش‌تر ایران باستان) و با متن‌های ضعیف و بدون تناسب با نگاه کودکان و نوجوانان نوشته می‌شوند و حتی کتاب‌هایی نیز که توسط ناشران مهم منتشر می‌شوند نثر و زبانی رسمی و نزدیک به زبان سایت‌هایی مانند ویکی‌پدیا دارند.

فهرست
لاک پشت پرنده

فهرست لاک پشت پرنده

دایرةالمعارف‌سازی

آمار نشان می‌دهد که فقط ۱۴ عنوان کتاب در بخش کلیات منتشر شده است، اما با توجه به حجم کتاب‌های این بخش و رنگی بودن آن‌ها، از نظر متوسط تعداد صفحات کتاب و قیمت، بخش مهمی از صنعت نشر ایران را به خود اختصاص می‌دهند.

در سالیان اخیر، گرایش به دایرةالمعارف‌ها و استقبال از آن‌ها در بازار افزایش یافته است. این موضوع باعث شده که ناشران بسیاری وارد این وادی شوند؛ اما آن‌چه این حوزه را آسیب‌پذیر می‌کند، غلبه‌ی پررنگ ترجمه بر تألیف است. حتی کتاب‌های دایرةالمعارفی که به عنوان تألیف منتشر می‌شوند، بیش‌تر نوعی گردآوری از متون خارجی است، مگر در موضوعاتی که خاص ایران باشند.

در دایرةالمعارف‌های تألیفی نیز مشکل اصلی تألیف فردی است. دایرةالمعارف‌ها، در همه جای دنیا، متونی هستند که در یک نهاد و به صورت جمعی تألیف می‌شوند تا اعتبار آن‌ها حفظ شود، اما در ایران و در سالیان اخیر، نوعی دایرةالمعارف‌نویسی فردی شکل گرفته است که اطلاعات را از سایت‌ها و کتاب‌های دیگر رونویسی کرده و بدون ذکر منبع و با عکس‌هایی زیبا و چشم‌نواز به مخاطبان ارائه می‌کند.

به نظر می‌رسد، با توجه به استقبالی که از این دایرةالمعارف‌ها می‌شود و تأثیری که این کتاب‌ها، به‌عنوان منابعی خدشه‌ناپذیر، در ذهن و روان مخاطبان می‌گذارند، بهتر است که بخشی برای آسیب‌شناسی این کتاب‌ها در پژوهشنامه و مجلات دیگر گشوده شود.

من خودم هستم!

کتاب آموزشی این روزها آن‌چنان به عنوان ترسناک، بی‌رنگ‌بو و آزاردهنده‌ای تبدیل شده که دیگر کم‌تر کسی است که حاضر باشد، جز روی کتاب‌های درسی و کمک‌درسی، چنین عنوانی بگذارد. انگار که خاطراتی مثل مجموعه‌ی خواندنی به من بگو چرا؟ یا کتاب هزار سؤال علمی، که در کودکی و نوجوانی هر کدام از ما سازنده‌ی خاطراتی بکر و ویژه بودند، کلاً در انبوه کتاب‌های آموزشی خسته‌کننده و کسل گم شده‌اند و دیگر کسی برای سرگرم کردن کودک یا نوجوانی که در خانه دارد، به سراغ کتاب‌های آموزشی نمی‌رود.

به همین دلیل هم بازار کتاب‌های آموزشی مخفی حسابی گرم است؛ کتاب‌هایی که با داستان و شعر می‌خواهند مطالب علمی را به مخاطبان خود منتقل کنند. این به تدریج به یک مد و روش تبدیل شده که هر کس می‌خواهد کتابی آموزشی، خواه درباره‌ی ریاضی و اعداد و خواه درباره‌ی نجوم و سیارات، بنویسد، ابتدا یک داستان جور می‌کند و بعد مطالب آموزشی خود را در قالب آن داستان به مخاطب قالب می‌کند.

اما در این رودخانه‌ی کتاب‌های ظاهراً داستان، واقعاً آموزشی(!) مجموعه‌ی علم و ماجراهای علمی، که از سوی انتشارات ققنوس روانه‌ی بازار شده است، کاملاً برخلاف جهت شنا می‌کند و به نظر می‌رسد، درست مثل ماهی قزل‌آلا، در نهایت هم به سرمنزל مقصود خود خواهد رسید. این مجموعه کتاب‌ها، همان‌طور که از عنوان‌شان نیز پیداست، به هیچ عنوان قصد پنهان‌کاری و جاسازی مطالب آموزشی را در قالب داستان یا شعر ندارند. این کتاب‌ها، که اتفاقاً کتاب‌های کلفت و پرصفحه‌ای هم هستند، از همان طراحی روی جلد اعلام می‌کنند که کتاب‌هایی آموزشی هستند؛ ولی این بدان معنا نیست که این کتاب‌ها جذاب نیستند یا نمی‌توانند لحظات منحصربه‌فرد و پر از لذتی به خواننده‌ی خود ببخشند.

دقیقاً برعکس، در این کتاب‌ها، تلاش شده، هر جا که موضوع مورد بحث اقتضا می‌کند، با طراحی سرگرمی، بازی و آزمایش علمی، خواننده‌ی کتاب با موضوع درگیر شود و به‌نوعی آن را لمس کرده و بتواند برای خود درونی کند.

موضوعات این کتاب‌ها، طیف وسیعی را شامل می‌شود: از ادیسون گرفته تا باستان‌شناسی و برای هر کتاب، ۲۰ تا ۳۰ فعالیت و سرگرمی جذاب طراحی شده است، که می‌تواند ساعت‌ها خواننده را به خود مشغول کند. زبان کتاب ساده و طراحی و قطع آن نیز دقیقاً متناسب با نیاز خواننده و حجم موضوع است.

فهرست لاک پشت پرنده عالی

مجموعه‌ی

علم و ماجراهای علمی*

گروه مترجمان

ناشر: ققنوس

* بزرگ‌ترین ناگفته‌های شگفت‌انگیز علمی | توماس ادیسون | گالیله | داروین و نظریه‌ی تکامل | مارکوپولو | باستان‌شناسی | مصریان باستان | شکسپیر

چراغی روشن در دنیای تاریکِ تاریک

وقتی جنگ و خشونت زندگی و زیبایی‌هایش را به ویرانی می‌کشانند، وقتی صدای جت‌های جنگنده و عربده‌ی سربازها و دیدن آواره‌های جنگی و مخروبه‌ها زندگی را مختل می‌کند و آرامش را از انسان می‌گیرد، تلاش برای دوستی، آرامش و زنده کردن زیبایی‌ها مثل گوهری ناب و کمیاب می‌درخشد. دیوید آلموند در تابستان زاغچه چنین نگاهی دارد و شخصیت‌های این رمان در چنین مسیری تلاش می‌کنند. در میان پرواز جت‌های جنگنده و حضور سربازهای عربده‌کش، بچه‌ها، به‌دنبال تجربه‌های تازه، به طبیعت‌گردی می‌پردازند و زاغچه‌ای آن‌ها را به سوی کودکی در خرابه‌های یک خانه‌ی قدیمی راهنمایی می‌کند. لیام و دوستش، دختر کوچولوی سُرراهی را به خانه می‌آورند و پدر و مادرش او را مثل عضوی از خانواده در کنار خود می‌پذیرند. خانواده‌ی فیلیپ و فیلومنا، که بچه‌های آواره را دور خود جمع کرده‌اند، نماد دیگری از انسانیت و مهربانی هستند. در این رمان با انسان‌هایی روبه‌رو می‌شویم که اسیر فضای بی‌رحمانه و خشونت‌آمیز بیرون نمی‌شوند، عاشقانه تلاش می‌کنند کنج کوچک خودشان را روشن نمایند و در جامعه‌ای تاریک نورافشانی کنند.

تابستان زاغچه کتابی است چند صدایی، درباره‌ی بچه‌های سُرراهی، یتیم‌های فراری، متقاضیان پناهندگی و آواره‌های جنگی، که به خواننده امکان می‌دهد از زاویه‌های متفاوت به پیرامون خود نگاه کند.

همه‌ی روایت‌های کتاب به خواننده کمک می‌کند دنیای امروز را بهتر بشناسد: روایت لطیف و هنری مادر لیام، به‌عنوان نقاش و عکاس، روایت پدر او، به‌عنوان نویسنده، روایت نتراس، نوجوان خشن و بزنبه‌دار، در قالب فیلمی از گردن زدن و دار زدن و سنگسار کردن و سرانجام روایت تلخ و تکان‌دهنده‌ی الیور، نوجوان لیبرایی سیاه‌پوستی که در نه سالگی‌اش سرباز بودن، سنگدل بودن و کشتن را تجربه کرده است. روایت الیور قصه‌ی نوجوانان زیادی است که جنگ و خشونت کودکی و معصومیت‌شان را دزدیده و در نهادشان کینه و دشمنی نشانده است.

نویسنده سرانجام موفق می‌شود، مثل یک کاشف طلا، امید و زیبایی را از دل زشتی و ناامیدی و حقیقت را از دل دروغ بیرون بکشد و این چیزی است که دنیای امروز به آن نیاز دارد.

کتاب‌های مشترک کودکان و بزرگسالان

راه خانه‌اش را گم کرده است؛

مورچه‌ی شکمویی که

توی دفتر مشقم

روی کلمه‌ی «شکلات» می‌چرخد.

فریاد شیری شاعر و مترجم شعر است و احتمالاً، مثل بسیاری از نویسندگان و شاعران جهان که پس از به دنیا آمدن کودکان‌شان به ادبیات کودک گرایش پیدا می‌کنند، به این خاطر به نوشتن برای کودکان روی آورده است.

خدا دلش برای کی تنگ می‌شه؟ در مجموعه‌ای منتشر شده است که خود او و ناشر آن را ادبیات دیگر نامیده‌اند؛ ادبیاتی که، به تعریف آن‌ها، در آن ساختار کلاسیک رعایت نشده و در مرز شعر و داستان است.

این مجموعه، اگرچه به شعر نزدیک‌تر است و می‌توان آن را شعر کودک نامید، اما از آن دسته کتاب‌هایی است که هم برای بزرگسالان مناسبند و هم برای کودکان. آن‌چه بخش زیادی از شعرهای این کتاب را از دیگر آثار متمایز می‌کند، نزدیک شدن شاعر به نگاه کودکان است. نگاه کودکانه صرفاً برای کودکان نیست؛ نوعی نگاه است که با آن می‌توان به تماشای جهان نشست و جهان را از چشم کودکان دید. اتفاقاً این نوع کارها همان قدر که به کودکان لذت می‌دهند، به بزرگسالان قدرت همدلی و همراهی با کودکان را می‌دهند و چه‌بسا تماشا با این نگاه آنان را در ارزیابی خودشان توان‌تر کند.

در این مجموعه ۴۰ شعر کوتاه برای کودکان نوشته شده است. شعرهایی، با موضوع‌های متنوع که در یک نقطه مشترکند: برخورداری از نگاه کودکانه. گاهی این شعرها رنگ و بوی طنز به خود گرفته‌اند، گاهی غمگین‌اند، گاهی می‌خواهند چیزی یاد بدهند و گاهی فقط می‌خواهند لذت بدهند. گاهی هم نگاه کودکانه جای خود را به نگاه بزرگسالانه به کودکان داده است.

با این حال، این کتاب را می‌توانید با کودکان دبستانی بخوانید و با هم از آن لذت ببرید. کتاب‌های دیگر این مجموعه، که توسط همین نویسنده نوشته شده است، یعنی داستان نقطه‌ی سر راهی... و آلبوم یادگاری هم می‌توانند در فهرست لاک‌پشت پرنده قرار بگیرند و قابل توصیه هستند.

خدا دلش برای کی تنگ می‌شه؟

نویسنده: فریاد شیری

تصویرگر: مهسا طوسی

ناشر: انتشارات پیدایش

۴۴ صفحه

۴۰۰۰ تومان

ماجرای جویی در مسیر طولانی بازگشت به خانه

قصه‌ی رهایی بخش

دیو سیاه دم به سر

نویسنده: طاهره ایبد

تصویرگر: مه‌کامه شعبانی

ناشر: کتاب‌های شکوفه (امیرکبیر)

۱۶ صفحه

۱۳۰۰ تومان

خاله پیرزنی که به دریا افتاده، گیر نهنگ و بعد کوسه می‌افتد و برای این‌که خوراک آن‌ها نشود، قصه‌ای سر هم می‌کند و می‌گوید مادر دیو سیاه دم به سر است. خبر به دیو سیاه دم به سر می‌رسد که مادرت پیدا شده و خاله پیرزن و دیو به هم می‌رسند و پیرزن، به کمک قصه، هم از شر نهنگ و کوسه خلاص می‌شود و هم در نهایت به خانه‌اش برمی‌گردد. قصه ساده و کودکانه است؛ بدون این‌که بخواهد چیزی به کودکان تحمیل کند یا مستقیماً چیزی را آموزش بدهد. تصویرهای کتاب در انتقال ماجرا موفق هستند. روی جلد خاله پیرزن را نشان می‌دهد، در میان دایره‌ای از ماهیان که گردش می‌چرخند، در زمینه‌ای آبی و انگار خاله پیرزن نیز کم‌کم دارد با ماهیان همراه می‌شود. تمام داستان در دریا می‌گذرد و آبی رنگ غالب کتاب است.

قصه، اگرچه باز هم می‌توانست کوتاه‌تر و موجزتر باشد و بخشی از نقل روایت را به عهده‌ی تصویرهایی بگذارد که با قدرت بیش‌تری آن کار را انجام داده‌اند، اما نسبت به داستان‌های دیگر ایرانی نسبتاً موجز است و از پرگویی‌های رایج در آن خبری نیست. این قصه شبیه افسانه‌هاست؛ هم از نظر شیوه‌ی تعریف کردن ماجرا و هم از نظر زبان؛ نویسنده سعی کرده است از قافیه‌سازی استفاده و متن را کمی آهنگین کند.

این قصه، با این‌که نسبتی با دنیای امروز بچه‌ها ندارد، از آن دسته قصه‌هایی است که بچه‌ها از آن لذت می‌برند؛ به‌خصوص از تصویرهایش که در شخصیت‌سازی و انتقال حس‌های قصه مؤثر هستند.

این قصه را هم می‌توان برای بچه‌های پیش‌دستانی خواند و هم بچه‌های سال‌های اول ابتدایی می‌توانند آن را بخوانند و از آن لذت ببرند.

شنیدن یک خاطره‌ی هیجان‌انگیز در چه حالتی جالب‌تر است؟ اگر از من بپرسید، دوست دارم از زبان کسی که آن‌جا بوده بشنوم. دوست دارم با آب‌وتاب برایم تعریف کند و حتی بین جمله‌هایش مکث کند. برای همین فکر می‌کنم مجموعه‌ی چارلی کوچولو می‌تواند خواننده را به دنبال خودش بکشد. می‌تواند حتی گاهی نفسش را در سینه حبس کند و او را وادار کند سراغ صفحه‌های بعد برود که بفهمد چارلی چه‌طور از این همه دردسر جان سالم به در می‌برد و آیا واقعا می‌برد؟ هیچ نشانه‌ای از چارلی نیست؛ حتی ناشری هم که خاطرات او را برای بچه‌ها منتشر می‌کند تا به حال او را ندیده است.

چارلی بچه‌ی طنازی است. او می‌تواند حتی در چیزهای ساده هم چیزهای بامزه پیدا و تعریف کند. او می‌تواند نقاشی اتفاقات را هم در دفترچه خاطراتش بکشد که خواننده از این همه نوشته پشت سر هم خسته نشود. چارلی باهوش و اهل ماجراجویی است و اعتماد به نفس بالایی دارد. اما یک چیز در کل کتاب بیش‌تر به چشم من می‌آید و به دلم می‌نشیند، چارلی دلش برای خانه تنگ شده است و در نهایت همه‌ی این ماجراجویی‌ها و توی دل خطر رفتن‌ها می‌خواهد به خانه برگردد. خودش می‌گوید چهارصد سال است که دارد به دنبال راه برگشت به خانه از این سر دنیا به آن سر دنیا می‌رود. به همین خاطر است که خاطره‌های چارلی فقط ردیف کردن یک سری ماجراجویی نیست. می‌گوید هشت سال دارد و توی این چهارصد سال بزرگ نشده است، اما همین چارلی هشت ساله حواسش هست که به خاطر این همه ماجراجویی و قهرمان‌بازی به خودش مغرور نشود.

خواندن خاطرات گاهی از شنیدن‌شان هم بیش‌تر آدم را توی دل ماجرا می‌برد. شاید چارلی هم این را می‌داند که هر بار فقط دست‌نوشته‌هایش را، آن هم به دست یک ناشناس، به ناشر می‌سپرد. باید دید در انتهای هشت دفترچه‌ی خاطرات، چه بر سر چارلی می‌آید.

دفترچه خاطرات چارلی کوچولو*

نویسنده: دیوید فیکلینگ

مترجمان: فرمهر امیردوست،
آراز ایلخچویی

ناشر: حوض نقره

* جنگل مجموعه‌ها | شهرگوریل‌ها | مسیر بخ‌زده |
کشتی دزدان دریایی | کوهستان سرنوشت | دنیای
زیرزمین | مقبره‌ی مومیایی | زندان مرد عروسک گردان

دانه‌ی شانست را در زمین بکار

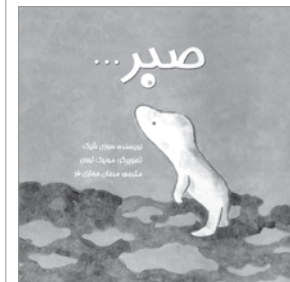
کم پیش آمده کتابی بخوانم که هم آموزشی باشد، هم روایت داستانی زیبایی داشته باشد، هم این همه کوتاه باشد و هم به نظرم آن قدر خوب بیاید که به دیگران هم بگویم بخوانیدش!

اگر صبر کنید اسمش را هم می‌گویم.
کتاب صبر، با نقاشی‌هایی ساده و جمله‌هایی کوتاه، از یک راز مهم حرف می‌زند؛ رازی که در باورها و ادبیات عامیانه‌ی ما هم ریشه دارد: راز صبور بودن تا رسیدن به نتیجه‌ی بهتر!

کتاب یک‌جور شکل روایی و داستانی ظریف ضرب‌المثل «گر صبر کنی ز غوره حلوا سازی» است؛ از آن چیزها که اگر بخواهی همین‌جوری به بچه‌ها یادش بدهی، کلافه می‌شوند و نمی‌خواهند بفهمندش، اما وقتی توی یک کتاب خوب برای‌شان پیچیده و در مغز شکلاتی داستان خوانده شود، احتمال این‌که یک جایی در روان‌شان بنشیند و روزی به کارشان بیاید خیلی بیش‌تر است! واقعا اگر بچه‌ی عجولی دارید می‌توانید این کتاب را برایش بارها و بارها بخوانید، بدون آن‌که خسته شود؛ و از آن‌جا که مخاطب این کتاب تنها بچه‌ها نیستند و یک‌جورهای مخاطب از همه سنی دارد، می‌توانید کتاب را به دوستان‌تان هم توصیه کنید و یا بهتر از آن، هدیه بدهید!

اگر بخواهم یک نمونه از این دست کتاب‌ها را برای‌تان مثال بزنم تا قبل از خریدن آن بدانید با چه‌جور کتابی طرف هستید، باید بگویم درخت بخشنده‌ی **شل سیلور استاین**؛ البته در درخت بخشنده ماجرا کمی عاطفی‌تر و پیچیده‌تر است. این‌جا هم با رابطه‌ی جالبی بین یک موجود کوچک و یک درخت طرف هستیم که شاید یک جور «درخت زندگی» است. رابطه‌ای سبک و رازآلود که در انتها شما را غمگین نمی‌کند و پایان خوشی دارد که مثل بعضی از پایان‌های خوش الکی نیست و حساب و کتابی دارد!

خوب، حالا اگر درخت بخشنده را خوانده باشید، می‌دانم که مشتاق خواندن کتاب صبر هم خواهید بود. اگر نخوانده‌اید، پس به این جمله‌ها اعتماد کنید و بی‌معطلی هر دو تا کتاب را تهیه کنید و بخوانید. عجله برای خواندن کتاب صبر عجله‌ی خوبی است.

قصه‌های هزار و یک شب

بازنویسی و بازآفرینی قصه‌های کهن ادبیات ایران، برای کودکان و نوجوانان، امری متداول است و هر ساله کتاب‌های زیادی از این دست وارد بازار می‌شوند.

هزار و یک شب هم از همین نوع کتاب‌هاست که یکی از میراث ادبی و فرهنگی ما را در دسترس کودکان و نوجوانان قرار می‌دهد. انتخاب قصه‌ها، چینش آن‌ها و نوع روایت کردن‌شان به گونه‌ای است که مخاطب را جذب می‌کند. گرافیک و تصویرگری کتاب‌ها نیز با فضای قصه‌ها هماهنگی دارد.

حال و هوای رمزآلود و اسطوره‌ای، اتفاقات عجیب و غیرقابل پیش‌بینی، حضور موجوداتی مثل پری‌های دریایی، غول‌ها و... از نکاتی است که به نظر می‌رسد این مجموعه را برای مخاطبان سال‌های آخر دبستان و دوره‌ی راهنمایی جذاب کند.

علاوه بر این‌که به نظر می‌رسد مؤلفان بیش از هر چیز به قصه‌گویی توجه کرده‌اند، اگر هم قصه‌هایی بار و پیام اخلاقی داشته، به صورتی غیرمستقیم به خواننده منتقل شده است و همین توجه به داستان‌گویی، اوج و فرودها، شخصیت‌سازی و... است که بر جذابیت این مجموعه می‌افزاید.

در بعضی جلد‌های این مجموعه، مانند جلد اول، داستان‌ها در دل هم پیش می‌روند و یادآور ساختار داستان در داستان هزار و یک شب است، اما در بعضی جلد‌ها قصه‌ها به صورت مستقل روایت شده‌اند.

ظاهراً قرار است بازآفرینی قصه‌های هزار و یک شب ادامه پیدا کند و تعداد جلد‌های این مجموعه به پانزده جلد برسد.

مجموعه‌ی هزار و یک شب*

بازآفرینی: نرگس آبیبار، شاهرخ گیوا

تصویرگر: بنفشه عرفانیان

ناشر: سفیراردهال

* قصه‌ی جلیع‌دشاه و شمس وزیر | قصه‌ی جوذر ماهیگیر و برادرانش | قصه‌ی سفرهای سندباد | قصه‌ی ابوقیر و ابوصیر | قصه‌ی ماهی‌گیر و غول کوزه

یواش برو، یواش بیا

نویسنده: زهره پریخ

تصویرگر: سحر حقگو

ناشر: کانون پرورش فکری

کودکان و نوجوانان

۲۶ صفحه

۴۰۰۰ تومان

کوهنوردی بدون خستگی

یواش برو، یواش بیا از مجموعه کتاب‌های مرغک است، که انتشارات کانون پرورش فکری آن را منتشر می‌کند. این مجموعه کتاب‌هایی را در بر می‌گیرد که جنس یا شکل و برش خاصی دارند و شبیه کتاب‌های معمول نیستند. از این مجموعه تاکنون تعدادی کتاب منتشر شده است. انتشار این نوع کتاب‌ها در ایران آسان نیست؛ علت اصلی آن در صحافی و کتاب‌سازی است، اما کمبود امکانات فنی باعث شده است که از نظر ایده، متن و تصویر نیز در این زمینه تجربه‌ی زیادی نداشته باشیم. زهره پریخ از کسانی است که در این زمینه تجربه‌هایی دارد. این کتاب داستان یک بزغاله و پدر و مادرش، بزّی‌با و بزّی‌ما، است که قرار است بروند کوه. آن‌ها راه می‌افتند و در هر صفحه به جایی می‌رسند؛ جاهایی مثل رودخانه، غار، آبگیر و... که در راه کوه و یا در کوه می‌توان به آن‌ها رسید. هر صفحه‌ی کتاب به یک اندازه است و هرچه جلوتر می‌رویم صفحه‌های کتاب نیز بزرگ‌تر می‌شوند تا در میانه‌ی کتاب به قله‌ی پربرف کوه برسند و از آن طرف کوه سرازیر شوند و دوباره صفحه به صفحه پایین بیایند.

بچه‌ها با این کتاب کوهنوردی می‌کنند و ضمن کوهنوردی، هم با فضاهای تازه آشنا می‌شوند و هم روایتی شیرین و جذاب می‌شنوند. نکته‌ی اصلی کتاب این است که پس از بازگشتن از این کوهنوردی بزغاله نمی‌داند که کوه رفته است. همین نکته‌ی کوچک کودک خواننده را در داستان شریک می‌کند و واکنش او را برمی‌انگیزد.

کاغذ کتاب از مقوای مناسب تهیه شده و در آغاز کتاب توضیحی درباره‌ی چگونگی خواندن آن داده شده است که برای بزرگ‌ترهایی که می‌خواهند کتاب را برای بچه‌هایشان بخوانند مفید است.

این کتاب برای بچه‌های پیش‌دبستانی مناسب و جذاب است؛ هر چند که بچه‌های اول دبستان هم از آن لذت خواهند برد.

جادوگر ایرانی

آذرک شخصیت محوری هفت کتاب مسلم ناصری است که پیش از این کتاب سورنا و جلیقه‌ی آتش را نوشته است. مجموعه‌ی هفت جلدی آذرک را باید از انواع رمان‌های جادویی‌ای برشمرد که نوجوانان به آن‌ها علاقه نشان می‌دهند. با این‌که پیش از این نیز کتاب‌های زیادی از ادبیات کودک و نوجوان ایران می‌توانیم پیدا کنیم که به دنیای جادو وارد شده باشند، اما این مجموعه، از نظر حجم و هم‌چنین کوشش برای ساختن یک شخصیت ماندگار در میان نوجوانان ایرانی، نمونه‌ای یگانه است.

در ادبیات کودک و نوجوان ایران تعداد کتاب‌هایی که براساس یک شخصیت محوری نوشته شده باشند خیلی کم است و اگر از یکی دو نمونه‌ی موفق بگذریم، کوشش‌های نویسندگان در این زمینه به جایی نرسیده است.

حالا نویسنده‌ای پیدا شده و هفت کتاب، با محوریت یک شخصیت، نوشته است و اتفاق مهم دیگر این است که این کتاب‌ها به صورت یک جلد یک جلد و جداگانه منتشر نشده‌اند. انتشار یک‌باره‌ی همه‌ی هفت کتاب به دیده شدن آن‌ها کمک زیادی می‌کند؛ هم‌چنان که گرافیک متفاوت و متناسب آن و تولید کالاهای جانبی مثل لیوان آن نیز در استقبال از کتاب بی‌تأثیر نخواهد بود.

گذشته از نحوه‌ی انتشار، در مجموعه نیز ویژگی‌هایی می‌توان یافت که به آن اهمیت می‌بخشد، نخستین ویژگی آن به جنسیت شخصیت اصلی کتاب برمی‌گردد؛ آذرک دختر نوجوانی است که از دختر بودن خود ناراضی و ناامید است. او با دوست پدربزرگش، که جادوگر است، آشنا و وارد دنیای جادو می‌شود. انتخاب شخصیت دختر و هم‌چنین دادن نقشی نسبتاً فعال به او، در توجه به این مجموعه از سوی نوجوانان تأثیرگذار خواهد بود.

با این‌که در این کتاب می‌توان ردپای کلیشه‌های داستان‌های جادویی خارجی را دید، اما نویسنده کوشش کرده است تا از افسانه‌ها و داستان‌های جادویی ایرانی نیز بهره برد و طعم تازه‌ای به مجموعه‌اش بدهد.

در این داستان‌ها، که نوجوانان (دوره‌ی راهنمایی) مخاطبان اصلی آن هستند و کودکان کتاب‌خوان چهارم و پنجم ابتدایی هم به راحتی می‌توانند با آن‌ها ارتباط برقرار کنند، آذرک هر بار با جادوگری روبه‌رو می‌شود و هر چه بیش‌تر در دنیای جادو غرق می‌شود؛ دنیایی که می‌تواند منشاء تحولات باشد.

مجموعه‌ی آذرک*

نویسنده: مسلم ناصری

ویراستار: مزگان کلهر

ناشر: افق

هر جلد ۳۲۰۰ تومان

* آذرک و جادوگر بزرگ | آذرک و جادوگر خواب‌فروش
آذرک و جادوگر دریای ناپیدا | آذرک و جادوگر مخترع
آذرک و جادوگر دوچرخه‌سوار | آذرک و جادوگر لوپ
یک‌لپ | آذرک و انجمن جادوگران مرده

بر بلندای تاریخ

کسانی که بازمانده‌های قلعه‌ی الموت را دیده باشند، می‌دانند که این ویرانه‌ها زمانی قلعه‌ی پر جلال و جبروتی بوده است که هنوز هم معماران را متحیر می‌کند. ساختن چنین بنایی، در چنین ارتفاعی، با راهروهای مخفی و باروهای مستحکم، بی‌شک نشان از نبوغ و اراده‌ی پولادین مردمان آن زمان می‌دهد. اگر دوست دارید بخشی از سرگذشت و تاریخ این قلعه را بدانید، می‌توانید آن را در کتاب چشم عقاب دنبال کنید. ناصر، که از جمله نوجوانان جنگاور قلعه است، داستان حمله‌ی سپاه هولاکوخان مغول و محاصره‌ی قلعه را بازگو می‌کند. او از دغدغه‌ها و شیرینی‌های زندگی در دشت و قلعه‌ی الموت می‌گوید و ما را به زمانی می‌برد که مردم آذوقه‌ی زمستان را در انتهای فصل تابستان ذخیره می‌کردند و چشم به راه بهار می‌ماندند.

پدر ناصر، یعنی حامد کتابدار، از جمله بزرگان و فضلالی الموت است که ترجیح می‌دهد برای دفاع از قلعه، به جای سلاح و شمشیر، از راه‌های عقلانی و مصالحه‌جویانه کمک بگیرد و این اختلاف نظر موجب ایجاد شکافی میان پدر و پسر شده است. پسر غرق در شور و غرور جوانی است و داغ هم‌زمان جوان بر دلش سنگینی می‌کند؛ پدر اما، تجربه‌ی سالیان را دارد و دانشی را که به واسطه‌ی گذران بخش عمده‌ی زندگی‌اش در میان کتاب‌ها کسب کرده است. او نیک می‌داند که جنگ نابرابر با دشمنی خون‌ریز و بدوی، مانند سپاه مغول، جز ویرانی و قحطی و کشتار چیزی بر جای نخواهد گذاشت؛ حال آن‌که مذاکره و مصالحه، علی‌رغم واگذاری برخی امتیازها به دشمن، صلح و ثبات را با خود ارمغان خواهد آورد. خواندن تاریخ پیشینیان به او این بصیرت را داده که بفهمد چگونه ایرانیان، در طول تاریخ، دشمن را مقهور فرهنگ و تمدن خویش نموده‌اند. او که سال‌ها خدمت کتابخانه‌ی غنی و منحصر به فرد قلعه‌ی الموت را کرده است، بیش از هر چیز، دلواپس این میراث بشری است؛ گنجینه‌ای که آن را چشم بینای قلعه‌ی الموت، یعنی قلعه‌ی عقاب‌ها، می‌دانند.

چشم عقاب

نویسنده: محسن هجری

ویراستار: هدیه شریفی

ناشر: کانون پرورش فکری
کودکان و نوجوانان

۱۶۵ صفحه

۲۰۰۰ تومان

تنها در سه ثانیه

هزار و یک، هزار و دو، و هزار و سه؛ شد سه ثانیه! سه ثانیه زمان زیادی نیست، به همین سرعت می‌گذرد. اما در همین زمان کم اتفاق‌های خوب و بد زیادی می‌افتد. این کتاب با همین سه ثانیه کار دارد؛ می‌خواهد گزارشی از همین اتفاق‌هایی بدهد که هر روز یا بسیاری از روزها در سه ثانیه رخ می‌دهند؛ اتفاق‌هایی که برای ما عادی شده‌اند و به چشم نمی‌آیند. این اتفاق‌ها می‌توانند کودکان ما را به تأمل وادارند. در هر سه ثانیه پرنده‌ای می‌خواند، گلی می‌شکفت، خورشید طلوع می‌کند و کودکان با خواندن آن‌ها درنگ می‌کنند.

اما چرا سه ثانیه؟ چرا پنج ثانیه و چهار ثانیه، و اصلاً یک دقیقه، نه؟ تمام ماجرا بر سر همین است: در هر سه ثانیه اتفاقی ناگوار در دنیا می‌افتد؛ این کتاب می‌کوشد توجه کودکان را به این اتفاق جلب کند. شاید بگویید در این اتفاق کودکان چه نقشی دارند که باید توجه‌شان به آن جلب شود؟ یکی از کاربردهای داستان این است که ما می‌توانیم خود را جای دیگران قرار بدهیم. وقتی بتوانیم خود را جای دیگران قرار بدهیم، می‌توانیم خود را با دیگران مقایسه کنیم و خود را در برابر دیگران مسئول بدانیم.

این کتاب به کودکان کمک می‌کند که اخلاقی‌تر باشند، قدر داشته‌های خود را بدانند و در آینده آدمی مفیدتر و مسئول‌تر باشند. از سوی دیگر، این کتاب از آن دسته کتاب‌های کودک است که بزرگسالان هم از خواندنش لذت می‌برند. کتابی است که مادر و کودک یا پدر و کودک می‌توانند با هم بخوانند و هر دو در آن تأمل کنند و درباره‌اش حرف بزنند.

کودکانی که مفهوم زمان را درک کرده باشند می‌توانند مخاطبان این کتاب باشند. برخی از بچه‌های پیش‌دبستانی و بیش‌تر بچه‌های کلاس اول و دوم دبستان می‌توانند از این کتاب چیزهایی بیاموزند.

سه ثانیه

نویسنده: ژورژ لموئن

تصویرگر: ژورژ لموئن
با همکاری آلن سره

مترجم: مرجان حجازی‌فر

ناشر: کتاب‌های شکوفه (امیرکبیر)

۳۲ صفحه

۲۳۰۰ تومان

* شن‌های زمان | معبد نگهبانان

این بار نوبت توست

نمی‌دانم اسمش می‌شود چی؛ من می‌گویم کتاب‌بازی. یک‌جور داستان که شاید هدف اصلی از خواندن آن سرگرمی است و نه کسب معرفت، رشد، آگاهی و این‌جور مقاصد متعالی. اشکالی دارد؟ نه، خوب است. از قدیم، خواندن داستان و رمان برای لذت‌بردن بود، هنوز هم. به‌همین خاطر، مجموعه‌ی شاهزاده‌ی ایرانی خواندنی است؛ به‌خصوص برای آن گروه از نوجوان‌هایی که خیلی اهل کتاب نیستند و دل و دماغ داستان خواندن ندارند. کتاب‌های شاهزاده‌ی ایرانی داستان‌هایی هستند با بیست پایان متفاوت. این مجموعه دو جلدی است: اولی، با عنوان شن‌های زمان منتشر شده و دومی با عنوان معبد نگهبانان. ماجراهای کتاب‌ها با دو شخصیت محوری پیش می‌رود: شاهزاده دستان و شاهدخت تهمینه؛ در کتاب اول، خواننده باید خودش را بگذارد جای دستان و برای او تصمیم بگیرد و در کتاب دوم، جای تهمینه. برای توضیح بیش‌تر به زمان و مکان داستان معبد نگهبانان اشاره کنم. در این کتاب، ماجرا از زمانی شروع می‌شود که سپاه پارس به الموت، شهر شاهدخت تهمینه، حمله می‌کند و حالا تهمینه باید خنجر شگفت‌انگیزش را از خطر مصون نگه دارد. تهمینه دو انتخاب دارد: این‌که خنجر را به یکی بدهد تا به معبد نگهبانان برسد و این‌که خودش این کار را انجام بدهد. در این‌جا، نویسنده دو گزینه در اختیار خواننده می‌گذارد برای انتخاب مابقی ماجرا تا او مشخص کند بر قهرمان کتاب چه بگذرد از خوش‌بختی یا بدبختی.

بار اول، من تصور کردم بهتر است این کار را خود تهمینه انجام بدهد؛ داستان هم طوری پیش رفت که اصلاً دستان وارد زندگی تهمینه نشد و به جای او سر و کله‌ی یک جن بامزه پیدا شد: کارتوش. بار دوم، گذاشتم تهمینه خنجر را به آسوکا بدهد و خُب، کلی گرفتاری پیش آمد و بعد... بگذریم؛ می‌خواهم بگویم این کتاب را می‌توان بارها خواند و هر بار با داستان جدیدی روبه‌رو شد.

دیگر این‌که، خانم کارلا جابلونسکی ایده‌ی این کتاب‌ها را از بازی رایانه‌ای مشهوری گرفته به نام شاهزاده‌ی ایرانی، که بیش‌تر از بیست سال قدمت دارد و هنوز هم محبوب است. بد نیست بدانید دو سال قبل یک فیلم سینمایی هم با این اسم و شخصیت‌ها ساخته شد که البته ماجرای آن به این کتاب‌ها ربطی ندارد. فیلم هم مثل قصه‌ی همین کتاب‌ها، که با اسم و شخصیت‌های پارسی و برگرفته از قصه‌ی رستم و تهمینه‌ی خودمان نوشته شده‌اند، هیچ رنگ و نشان ایرانی ندارد.

رنگ کردن شاهکارهای هنری

کتاب‌های رنگ‌آمیزی اغلب با کیفیتی پایین منتشر می‌شوند و علی‌رغم مصرف زیاد و تیراژ بالای این کتاب‌ها، اعتنای چندانی به آن‌ها نمی‌شود. کم‌تر اتفاق می‌افتد که هنرمندان برجسته بخواهند در تولید این کتاب‌ها نقش ایفا کنند.

مهدکودک‌ها و مراکز پیش‌دبستانی معمولاً از این کتاب‌ها برای شناخت رنگ‌ها، آموزش مفاهیم اولیه و برخی از مهارت‌ها استفاده می‌کنند. در کنار چنین استفاده‌هایی، گاهی برخی از کتاب‌های رنگ‌آمیزی منتشر می‌شوند که کاربردهای دیگری را نیز در نظر دارند.

نشر نظر، در فصل پاییز، دو کتاب منتشر کرده است که به نظر می‌رسد نسبت به کتاب‌های رنگ‌آمیزی تفاوت‌های مهمی دارند: این کتاب‌ها، ضمن این‌که برخی از کاربردهای معمول کتاب‌های رنگ‌آمیزی را دارند، از جنبه‌ی هنری و آشنا کردن کودکان با هنر نیز مورد توجه‌اند.

شاهکارهای هنر مدرن را شما رنگ‌آمیزی کنید و شاهکارهای هنر انتزاعی را شما رنگ‌آمیزی کنید نام‌های این دو کتاب هستند. در این دو کتاب مجموعه‌ای از آثار هنری برجسته‌ی جهان انتخاب شده و رنگ‌های آن‌ها حذف شده است تا بچه‌ها آن‌ها را رنگ کنند؛ البته این آثار، در آغاز و پایان کتاب، با رنگ اصلی ارائه شده‌اند.

در واقع در این کتاب‌ها سعی شده است از جذابیت رنگ‌آمیزی برای کودکان برای آشنا کردن آن‌ها با هنر معاصر استفاده شود. کودکان بدون این‌که متوجه باشند، انگار در یک نمایشگاه هنری حضور پیدا کرده‌اند و نیز با رنگ کردن هر تصویر در آن تأمل می‌کنند و با نگاه کردن به تصویرها، با رنگ اصلی، با این آثار آشنایی عمیق‌تری پیدا می‌کنند.

شاید در نگاه اول به نظر برسد که این کتاب‌ها برای بچه‌هایی که در آینده در رشته‌های هنری تحصیل خواهند کرد مناسب است، اما، در واقع، این آثار به تقویت خلاقیت و بالا رفتن سطح سلیقه‌ی بچه‌ها کمک می‌کنند.

این کتاب‌ها برای بچه‌های پیش‌دبستانی و حتی اول دبستان مناسب است.

شاهکارهای...* را شما

رنگ‌آمیزی کنید

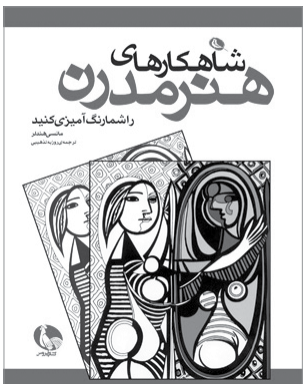
نویسنده: مانسی هندلر

مترجم: روزبه تذهیبی

ناشر: نشر نظر (کتاب خروس)

۳۲ صفحه

۲۳۰۰ تومان

* هنر مدرن | هنر انتزاعی

جست و جوگرِ کوچولو

به نظر من، حُسنِ داستان‌های نسرین گلداری انتخاب سوژه‌ی جالب و جذاب آن‌هاست و این‌که او با تمرکز بر جغرافیای جانوری جنوب ایران توانسته یک کتاب علمی بومی تألیف کند؛ تجربه‌ای جدید در زمینه‌ی کتاب‌های آموزشی غیرترجمه برای کودکان، که در قالب داستان ارائه شده است. درباره‌ی چه حرف می‌زنم؟ درباره‌ی شیدا کشف می‌کند؛ مجموعه‌ای سه جلدی که کتاب‌هایی علمی-داستانی‌اند، با محوریتِ دو شخصیت: شیدا و دایی‌کریم. شیدا نماینده‌ی آن گروه از بچه‌های پُر سؤال و بادقت است که نمونه‌اش در کتاب‌های درسی قدیم بود. **فرهاد کنجکاو** را در کتاب علوم دبستان یادتان هست؟ شیدا هم خوب و دقیق نگاه می‌کند و تند تند سؤال می‌کند: «دایی، چرا می‌خواهید شب را روی صخره‌ی جادویی بمانیم؟ دایی، چرا شکل و رنگ صدف‌ها با هم فرق دارد؟ دایی، ماهی برقی چیه؟» دایی‌کریم هم نماینده‌ی بزرگ‌ترهای پُر حوصله و مهربان است که یارِ غارِ خواهرزاده‌اش شده تا او بتواند ناشناخته‌های جهان پیرامون را کشف کند.

در این مجموعه‌ی سه جلدی مطالبی درباره‌ی ماهی‌ها، صدف‌ها، لاک‌پشت‌ها، خفاش‌ها و... برای مخاطب گروه سنی ج، بچه‌های کلاس چهارم و پنجم دبستان، طرح می‌شود. علاوه بر این، نویسنده شیوه‌ی پژوهش علمی را هم به زبان ساده برای خواننده توضیح می‌دهد و او را به مشاهده‌ی دقیق و کشف پدیده‌های جدید دعوت می‌کند. برای همین، خواننده‌ی کودک پس از خواندن این کتاب‌ها با چند گونه‌ی جانوری آشنا می‌شود و راه و روش تجزیه و تحلیل را می‌آموزد. در پایان هر کتاب تمرین‌هایی نیز در نظر گرفته شده که برای تقویت تفکر و روحیه‌ی جست‌وجوگری کودکان مفید است. یکی دیگر از امتیازهای این کتاب‌ها هم درج فهرست منابع در آن‌هاست که برای اطمینان از صحت و اعتبار مطالب علمی لازم است. با این حال، مجموعه‌ی شیدا کشف می‌کند از نظر داستانی و تصویری قابل توجه نیست. به نظر من، بهتر بود از عکس‌های مستند جانوران، با زیرنویس، در تصویرسازی کتاب استفاده می‌شد و حتی از پی‌نوشت‌هایی در متن.

رنگ‌آمیزی نوروز

نوروز در تخت جمشید

تصویرگر: فریده شهبازی

ناشر: نشر نظر (کتاب خروس)

۱۹۰۰ تومان

کودکان پیش از دبستان و دبستانی، شما می‌توانید در برگزاری جشن نوروز در تخت جمشید، کاخ شاهان هخامنشی در ایران باستان، شرکت کنید. نه! شما با این کتاب فقط در جشن نوروز شرکت نمی‌کنید، بلکه در چگونگی برگزاری آن نیز نقش دارید. در این کتاب، مهم‌ترین نقش‌های کنده شده بر سنگ در تخت جمشید انتخاب شده است. آیا می‌دانید که هر کدام از این نقش‌ها معنایی دارند؟ این نقش‌ها به ما می‌گویند که در آن دوران نوروز برای مردم چه اهمیتی داشته است.

فکر کن که در تخت جمشید هستی و سال، نو شده است. نقش رزم مهر و ماه (شیر و گاو) بر بدنه‌ی کاخ آپادانا به ما می‌گوید که سال نو شده است. آن‌جا را نگاه کن، پادشاه بر تخت نشسته و سربازان با احترام دور تا دور کاخ ایستاده‌اند. بزرگان سرزمین ایران و میهمانان، از سرزمین‌های دور و نزدیک، در حالی‌که هدایایی در دست دارند، در انتظار دیدار شاه هستند.

شما می‌توانید با رنگ‌آمیزی این نقش‌ها جشن نوروز را در تخت جمشید به سلیقه‌ی خودتان برگزار کنید. به نظر شما نوروز چه رنگی است؟

قصه‌های جورواجور

یک اسم و چند قصه مجموعه‌ای است از چند جلد کتاب کوچک خوش رنگ و لعاب، که هر کدام یک عنوان اصلی دارد و شامل ده داستان کوتاه است از ده نویسنده‌ی کودک؛ کسانی مثل لاله جعفری، فروزنده خداجو، طاهره خردور، مجید راستی، محمدرضا شمس، سوسن طاقدیس، شکوه قاسم‌نیا، مهری ماهوتی، ناصر نادری، شراره وظیفه‌شناس، علیرضا متولی، افسانه موسوی گرمارودی و ناصر کشاورز.

پشت جلد کتاب‌های این مجموعه نوشته‌اند هدف از انتشار یک اسم و چند قصه نزدیکی بیش‌تر به دنیای کودکان و تقویت مهارت خواندن در آن‌هاست. من دو هدف دیگر را هم اضافه می‌کنم: یکی، پرورش خلاقیت کودکان و دیگری، تقویت مهارت نوشتن. پدرها و مادرها یا مربی‌ها و معلم‌ها می‌توانند با خواندن قصه‌های این مجموعه به کودکان کمک کنند تا یاد بگیرند استعدادهای ذهنی‌شان را به کار بگیرند و قدرت تخیل‌شان را پرورش دهند. قصه‌های این مجموعه به صورت بداهه و در پنج تا بیست دقیقه نوشته شده‌اند و نویسنده‌های آن‌ها تلاش کرده‌اند تا یک‌جورِ دیگر به اشیای اطراف و پدیده‌های پیرامون خود نگاه کنند که نو، بامزه و فانتزی باشد.

خواندن این کتاب‌ها برای کودکان گروه سنی ب، بچه‌های کلاس دوم و سوم دبستان، لذت‌بخش است و دو فایده دارد، یکی این‌که به آن‌ها یاد می‌دهد یک‌جور غیرتکراری به دنیای تکراری نگاه کنند. مثلاً به آن‌ها یاد می‌دهد ممکن است دستکش‌های آشپزخانه هم از این همه بشور و بساب خسته شوند و بخواهند به گردش بروند یا شاید یک سنگ غُرغُر تو ی نان سنگک مانده باشد و یا این‌که وقتی قابلمه‌ای پیر شد و از زندگی سیر، باید آن را تو ی باغچه کاشت و...؛ دوم این‌که می‌توان از ایده‌ی این مجموعه به‌عنوان یک تمرین نوشتاری استفاده کرد و فرصتی به کودک داد تا او نیز خالق یک قصه‌ی تازه باشد. این تمرین می‌تواند یک بازی هم باشد و هر وقت که حوصله‌ی بچه سر رفت، از او خواست تا دوباره‌ی کاغذ رنگی، ماژیک، عینک و... خیلی چیزهای دیگر خیال‌پردازی و رؤیابافی کند تا سرگرم شود.

* درخت | سنگ | قابلمه | دستکش | بزغاله
چتر | اتوبوس | کلاه | آدم‌برفی | گاو

کتاب‌های «فهرست لاک‌پشت پرنده» و مجله پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان را از کتابفروشی‌های زیر تهیه کنید
اگر تهران، خیابان ۱۶آذر، کوچه عبدی نژاد، شماره ۶ تلفن ۸۸۹۸۵۰۴۹
ثالث تهران، خیابان کریمخان زند، بین ایرانشهر و ماهشهر، شماره ۱۶۰ تلفن ۸۸۳۲۵۳۷۶
چشمه تهران، خیابان کریمخان زند، نبش میرزای شیرازی تلفن ۸۸۹۰۷۷۶۶
شهرکتاب آراین تهران، میرداماد، بین نفت و شمس تبریزی، مجتمع آراین تلفن ۲۲۲۲۴۰۴۸
شهرکتاب ابن سینا تهران، شهرک غرب، ایران زمین، جنب فرهنگسرای ابن سینا تلفن ۸۸۰۸۹۵۹۴
شهرکتاب بهشتی خیابان بهشتی، خیابان احمدقصر (بخارست)، نبش کوچه سوم تلفن ۸۸۷۲۳۲۸۶
شهرکتاب گلدیس تهران، فلکه صادقیه، نبش ستارخان، برج گلدیس تلفن ۴۴۲۸۹۲۲۰
شهرکتاب مرکزی تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به معلم تلفن ۸۸۴۵۹۹۸۰
شهرکتاب هفت حوض تهران، میدان هفت حوض، جنب شهرداری منطقه ۷ تلفن ۷۷۹۰۵۳۱۴
کتاب افق تهران، خیابان انقلاب، نبش کوچه اسکو تلفن ۶۶۴۷۵۸۸۲
کتاب شهر تهران، بهارستان، روبه‌روی بیمارستان طرفه تلفن ۷۷۶۳۷۷۶۶
منظومه خرد تهران، ولنجک، بلوار دانشجو، میدان یاسمن، انتشارات ماهک تلفن ۲۲۴۲۰۰۸۶